

Sygn. akt IV KK 401/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSA del. do SN Barbara Du Château

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej, Zbigniewa Siejbika

w sprawie R. W.

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 kwietnia 2013 r.,

kasacji, wniesionych przez obrońcę skazanego i prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w .z dnia 29 listopada 2011 r.,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego

w K.

z dnia 13 czerwca 2011 r.,

uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy w zaskarżonej części wyrok Sądu Rejonowego w K. i w tym zakresie sprawę przekazuje temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy wyrokiem łącznym z dnia 13 czerwca 2011 r., II K 220/11/N, w miejsce jednostkowych kar a to: dwukrotnie kary 8 miesięcy pozbawienia wolności, trzykrotnie kary 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz dwukrotnie kary 4 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 7 października 2009 r., II K 1349/08/N, za przestępstwa popełnione w okresie pomiędzy miesiącem lipcem 2007 r. a 20 stycznia 2008 r. oraz kar 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz 4 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 18 marca 2009 r., II K 939/09/N, za przestępstwa popełnione w dniu 26 października 2008 r. – **wymierzył karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności**. Nadto na podstawie art. 572 k.p.k. w zakresie obejmującym skazania wyrokami: Sądu Rejonowego z dnia 23 lutego 1998 r., II K 671/94, Sądu Rejonowego z dnia 16 listopada 2004 r., II K 867/04/N, oraz Sądu Rejonowego z dnia 24 lipca 2008 r., II K 150/06/K, postępowanie o wydanie wyroku łącznego umorzył.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego który nie kwestionując orzeczenia w części odnoszącej się do umorzenia postępowania zaskarżył ten wyrok w zakresie orzeczenia o karze. Skarżący zarzucił naruszenie art. 89 § 1 k.k. poprzez przyjęcie, że możliwe jest orzeczenie kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności w sytuacji, kiedy w jednym z wyroków podlegających łączeniu orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a to w sprawie o sygn. II K 939/09/N Sądu Rejonowego gdzie karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na 3 –letni okres próby.

W wyniku rozpoznania tej apelacji Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 29 listopada 2011 r., IV Ka 883/11, uznając apelację za oczywiście bezzasadną wyrok łączny Sądu Rejonowego z dnia 13 czerwca 2011 r., II K 220/11/N, w zaskarżonej części utrzymał w mocy.

Od w/w wyroku Sądu Okręgowego w K. kasacje złożyli obrońca skazanego oraz Prokurator Okręgowy w K.

Obrońca skazanego w swojej kasacji **zarzucił** naruszenie prawa materialnego – art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 8 czerwca 2010 r., kiedy to dodano § 1 lit. a w tym przepisie, poprzez przyjęcie, że możliwe jest orzeczenie kary łącznej, w postaci bezwzględnej kary pozbawienia wolności, w sytuacji, kiedy w jednym z wyroków podlegających łączeniu orzeczono karę

pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, i **wniósł** o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Prokurator Okręgowy w K. zaskarżył w/w wyrok Sądu Okręgowego w K. w całości na korzyść skazanego i **zarzucając** rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, a to art. 89 § 1 k.k. – polegające na wyrażeniu błędnego poglądu prawnego, że w oparciu o ten przepis, możliwe jest wymierzenie kary łącznej bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za zbiegające się przestępstwa, za które orzeczono jednostkowe kary bezwzględnego pozbawienia wolności oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w odniesieniu do zbiegających się wyroków, wydanych w sprawach o przestępstwa popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 r., **wniósł** o uchylenie wyroków Sądu pierwszej i drugiej instancji w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu – albowiem ten sam błędny pogląd prawny legł u podstaw wadliwych orzeczeń wydanych przez Sądy obu instancji.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacje zasługują na uwzględnienie.

Na wstępie przypomnieć należy, że w uchwale z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41, Sąd Najwyższy stwierdził, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego jej zawieszenia - orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w wyroku łącznym (art. 89 § 1 k.k.) nie jest dopuszczalne. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podniósł m. in. cyt. „normatywna treść tego przepisu (tj. art. 89 § 1 k.k.) sprowadza się zatem do dwóch elementów: pierwszy określa rodzaj kar, które mogą być objęte karą łączną w wyroku łącznym, drugi zaś wyznacza końcowy, dopuszczalny wynik łączenia wyrażający się w karze z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Nie ma tu więc w ogóle mowy o możliwości orzeczenia kary łącznej bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Gdyby ustawodawca dla układu określonego art. 89 § 1 k.k. dopuszczał możliwość wymierzenia kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania to przepis ten musiałby mieć inne brzmienie, a mianowicie: „sąd może orzec karę łączną bez warunkowego zawieszenia, albo zawiesić jej wykonanie jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69”. Pomimo krytycznych glos do tej

uchwały (por. J. Matras, *Prokuratura i Prawo* 2002, nr 1, s. 119 i in., W. Marcinkowski, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2002, nr 3, s. 160 i in., K. Grzegorzczak, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2001, nr 2, s. 150 i in., M. Gajewski, *Monitor Prawniczy* 2001, nr 18, s. 940-942), w orzecznictwie Sądu Najwyższego, już od ponad jedenastu lat prezentowana jest w omawianej kwestii wykładnia art. 89 § 1 k.k. taka jak w uchwale z 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 stycznia 2003 r., V KK 403/02, R-OSNKW 2003, poz. 23, z dnia 3 kwietnia 2003 r., IV KK 113/03, R-OSNKW 2003, poz. 713, z dnia 22 czerwca 2004 r., V KK 50/04, niepubl., z dnia 5 października 2004 r., V KK 224/04, OSNKW 2004, z. 10, poz. 98, z dnia 14 kwietnia 2005 r., III KK 54/05, R-OSNKW 2005, poz. 778, z dnia 15 listopada 2005 r., IV KK 256/05, R-OSNKW 2005, poz. 2056, z dnia 16 grudnia 2005 r., V KK 414/05, R-OSNKW 2005, poz. 2519, z dnia 19 października 2006 r., V KK 191/06, R-OSNKW 2006, poz. 1989, z dnia 19 grudnia 2006 r., IV KK 446/06, R-OSNKW 2006, poz. 2500, z dnia 14 marca 2007 r., II KK 6/07, R-OSNKW 2007, poz. 609, z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 155/07, KZS 2007, nr 9, poz. 17, z dnia 12 czerwca 2007 r., V KK 132/07, R-OSNKW 2007, poz. 1261, z dnia 19 grudnia 2007 r., III KK 408/07, R-OSNKW 2007, poz. 2898, z dnia 19 marca 2008 r., IV KK 45/08, KZS 2008, nr 5, poz. 66, z dnia 9 czerwca 2008 r., III KK 124/08, R-OSNKW 2008, poz. 1227, z dnia 11 lipca 2008 r., III KK 82/08, R-OSNKW 2008, poz. 1456, z dnia 26 listopada 2008 r., III KK 317/08, R-OSNKW 2008, poz. 2399, z dnia 26 marca 2009 r., IV KK 69/09, R-OSNKW 2009, poz. 841, z dnia 5 sierpnia 2010 r., 1 III KK 67/10, R-OSNKW 2010, poz. 1537, z dnia 20 października 2010 r., IV KK 297/10, R-OSNKW 2010, poz. 2005, z dnia 8 lutego 2011 r., III KK 414/10, R-OSNKW 2011, poz. 270.

Jak wskazał dobitnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 października 2004 r., V KK 224/04, cyt. „Krytycy tej uchwały nie wyczytali się zapewne uważnie w treści zapisane w jej uzasadnieniu, z których wcale nie wynika, - jak chcieliby - że w tej sytuacji, gdy sąd staje wobec zagadnienia połączenia kary pozbawienia wolności orzeczonej jako kara bezwzględna z karą pozbawienia wolności orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, musi on orzec karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Przepis art. 89 § 1 k.k. taką możliwość jedynie przewiduje i to pod warunkiem, że zachodzą warunki określone w art. 69 k.k. Nie jest to zatem i nie może być obligatoryjne. Konkluzji takiej nie tylko bowiem nie da się wyczytać z treści przepisu art. 89 § 1 k.k., ale także nie

dałoby się jej pogodzić ze zdrowym rozsądkiem. Nie ma bowiem żadnych sensownych racji, dla których osoba skazana na karę pozbawienia wolności wymierzoną bez warunkowego zawieszenia jej wykonania miała korzystać z dobrodziejstwa probacji tylko dlatego, że obok przestępstwa, za które tę karę wymierzono, popełniła także inne przestępstwo, za które wymierzono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a kara ta podlega połączeniu z karą wymierzoną jako bezwzględna. Już w uzasadnieniu uchwały z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 14/01, OSNKW2002, nr 1-2, poz. 1, Sąd Najwyższy zauważył, że tezę uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r. „odnosić należy jedynie do sytuacji, w której sąd dochodzi do przekonania, iż zachodzą przesłanki do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej, określone w art. 69 k.k. Sens tej uchwały jest zatem taki, iż w wypadku, gdy przesłanki z art. 69 k.k. nie zachodzą sąd nie może połączyć węzłem kary łącznej kar z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia wykonania oraz zawiesić wykonania kary łącznej (w takiej sytuacji nie dochodzi do wydania wyroku łącznego), nie zaś taki, że w każdym wypadku opisanego zbiegu obowiązany jest orzec karę łączną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania”.

Istniejąca po wprowadzeniu art. 89 § 1a k.k. możliwość orzeczenia w wyroku łącznym bezwzględnej kary pozbawienia wolności, w przypadku łączenia kar jednostkowych pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, jak również w następstwie połączenia jednostkowych kar bezwzględnych pozbawienia wolności, z karami, których wykonanie zostało warunkowo zawieszony - jest oczywiście mniej korzystna dla skazanego w stosunku do poprzednio obowiązującego stanu prawnego.

Ponieważ kara łączna jest instytucją prawa karnego materialnego, zatem w takiej sytuacji winny mieć zastosowanie reguły intertemporalne określone w art. 4 § 1 k.k., co oznacza, że jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna, niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy zastosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

Tym samym możliwość wymierzenia w wyroku łącznym, na podstawie art. 89 § 1a k.k., kary łącznej pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym, dotyczyć może wyłącznie skazań na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, orzeczone za przestępstwa-popełnione po dniu 8

czerwca 2010 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 lutego 2011 r., III KK 414/10 R-OSNKW 2011 r. poz. 270, z dnia 12 kwietnia 2011 r., V KK 74/11, OSNKW 2011, z. 6, poz. 54 z dnia 13 kwietnia 2011 r., IV KK 39/11, R-OSNKW 2011, poz. 774, z dnia 9 maja 2011 r., V KK 108/11, R-OSNKW 2011, poz. 927, z dnia 14 czerwca 2011 r., IV KK 159/11, R-OSNKW 2011, poz. 1134, z dnia 15 czerwca 2011 r., II KK 108/11, R-OSNKW 2011, poz. 1146, z dnia 2 sierpnia 2011, IV KK 186/11, R-OSNKW 2011, poz. 1399, z dnia 8 listopada 2011, IV KK 171/11, R-OSNKW 2011, poz. 2029).

Zatem orzeczenie w w/w wyroku łącznym kary łącznej pozbawienia wolności o charakterze bezwzględny za zbiegające się przestępstwa popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 r., za które wymierzono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, jak i bez warunkowego zawieszenia - stanowi rażące naruszenie art. 4 § 1 k.k. Sąd Najwyższy rozpoznając sprawy dotyczące kwestii łączenia kar w przypadku przestępstw popełnionych przed i po przedmiotowej nowelizacji, niejednokrotnie stwierdzał, że normy wynikające z art. 89 § 1 i 1a k.k. mają charakter materialnoprawny, wobec czego należy do nich odnosić reguły intertemporalne zawarte w art. 4 § 1 k.k. (por. m.in. wyroki: z dnia 12 października 2011 r., V KK 275/11, R-OSNKW 2011, poz. 1823, z dnia 8 listopada 2011 r., IV KK 171/11, R-OSNKW 2011, poz. 2029, z dnia 8 lutego 2012 r., IV KK 238/11, Lex nr 1163357, z dnia 3 kwietnia 2012 r., IV KK 72/12 Lex nr 1163354, z dnia 22 listopada 2012 r., V KK 290/12, Lex nr 1228653, z dnia 17 stycznia 2013 r., II KK 84/12, niepublikowany).

W uzasadnieniu wyroku w sprawie V KK 290/12 Sąd Najwyższy wskazał, że treść art. 89 § 1 k.k. sprzed nowelizacji i jej konsekwencje na płaszczyźnie wymiaru kary łącznej, jakie zostały zidentyfikowane w judykaturze, muszą być brane pod uwagę w procesie oceny ustawy na potrzeby rozstrzygnięcia, czy jest ona względniejsza dla sprawcy. Przypomniął, że Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, iż dla potrzeby odczytania aktualnego brzmienia przepisu należy sięgnąć po utrwalony, jednolity, jednoznaczny, powszechny oraz autorytatywny sposób jego rozumienia wyrażony w judykaturze Sądu Najwyższego, bądź Naczelnego Sądu Administracyjnego. Wtedy uznać można, że w praktyce stosowania ów przepis nabrał takiej właśnie treści (por. m.in. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2005 r., SK 26/02, OTK ZU nr 3/A/2005, poz. 29, z dnia 3 października 2000 r., K 33/99, OTK ZU nr 6/2000, poz. 188, z dnia 2

czerwca 2009 r., SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83, z dnia 24 czerwca 2008 r., sygn. SK 16/06, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 85). Stosując więc reguły intertemporalne zawarte w Kodeksie karnym, w szczególności zaś art. 4 § 1 k.k., przy dekodowaniu treści normy wynikającej z przepisów ustawy poprzednio obowiązującej należy uwzględniać to rozumienie owych przepisów, jakie przyjmowano powszechnie w orzecznictwie w czasie występowania okoliczności faktycznych będących przedmiotem oceny prawnej. W sprawie będącej przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia chodziło o rozumienie znaczenia normatywnego art. 89 § 1 k.k. w czasie popełnienia przestępstw, których dotyczyły prawomocne wyroki objęte następnie wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego z dnia 13 czerwca 2011 r.

Wbrew pogładowi zawartemu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. odmienne stanowisko co do tej kwestii, nie wynika z powołanego na stronach 7 i 8 fragmentu uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2011 r., IV KK 159/11.

Trafnie zwrócił na to uwagę w swojej kasacji obrońca skazanego podnosząc, że cyt. „Zapoznanie się z uzasadnieniem wyroku w sprawie IV KK 159/12 prowadzi do jednoznacznego wniosku, że i w tym wypadku Sąd Najwyższy pozostaje przy poglądzie prezentowanym w cytowanych wcześniej orzeczeniach. Należy bowiem odnotować, że wyrokiem z dnia 14 czerwca 2011 r. Sąd Najwyższy orzekając z powodu kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego, uchylił wyrok Sądu Rejonowego w C. w części związanej z rozstrzygnięciem zawartym w punkcie 7 i w tym zakresie sprawę przekazał do ponownego rozpoznania. Uchylonym wyrokiem łącznym orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności, a łączono wyroki orzekające kary: bezwzględną i z warunkowo zawieszoną. W kasacji Prokurator Generalny wywiódł, że „art. 89 § 1 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r., wykluczał możliwość orzeczenia w takiej sytuacji kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności, co obligowało sąd do jego zastosowania i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”. Sąd Najwyższy rozpoczął swój wywód od stwierdzenia: „Kasacja jest oczywiście zasadna, ale nie tylko z powodu rażącego naruszenia art. 4 § 1 k.k., ale także w wyniku wadliwie dokonanej przez Sąd wykładni art. 89 § 1a k.k., co miało istotny wpływ na treść wyroku”. **Nie ma zatem żadnych wątpliwości, że Sąd Okręgowy w K. błędnie przywołał to**

orzeczenie na uzasadnienie lansowanego przez siebie poglądu. Teza cytowana w systemie informacji prawnej Lex, a przywołana przez ten Sąd odnosi się do obecnie obowiązującego stanu prawnego, co jednoznacznie wynika z końcowej części uzasadnienia” (cyt. ze strony 3 kasacji obrońcy skazanego).

Przedstawione wyżej względy zdecydowały, że Sąd Najwyższy z mocy art. 537 § 2 k.p.k. orzekł jak w wyroku.